

УДК 94(477.86) : 069 : 316.77

Баран Романна Романівна

член Національної спілки майстрів
народного мистецтва України,
завідувачка сектору кераміки та художньої
обробки дерева науково-дослідного відділу,
Національний музей народного мистецтва
Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського
(Коломия, Україна)
nataliaaollinyk1955@gmail.com

Каркадим Катерина Георгіївна

член Національної спілки художників України,
заслужена діячка мистецтв України,
завідувачка виставкового та науково-експозиційного відділу,
Національний музей народного мистецтва
Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського
(Коломия, Україна)
sofoga@ukr.net

Romanna R. Baran

member of the National Masters Union of folk art of Ukraine,
head of the sector of ceramics and artistic
wood processing, research department,
Yosafat Kobrynskyi National Museum of
Folk Art of Hutsulshchyna and Pokuttya
(Kolomyia, Ukraine)

Kateryna H. Karkadym

member of the National Union of Artists of Ukraine,
honoured worker of arts of Ukraine,
head of scientific and exhibition department,
Yosafat Kobrynskyi National Museum of
Folk Art of Hutsulshchyna and Pokuttya
(Kolomyia, Ukraine)

МУЗЕЙНІ АКАДЕМІЇ ТА МИСТЕЦЬКА ОСВІТА

MUSEUM ACADEMIES AND ARTISTIC EDUCATION

Анотація

У статті розглядаються та аналізуються процеси становлення освітнього потенціалу у сфері популяризації історико-культурної спадщини Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського. Подається концепція новітньої моделі науково-освітньої діяльності Музею як комплексного просвітницького й мистецького центру м. Коломий. Для вирішення сучасних концептуальних проблем Музею акцентується увага на тісній співпраці з педагогами – фахівцями художньої культури та викладачами образотворчого мистецтва. Висвітлюється і науково-освітня робота на прикладі різноманітних конференцій, мистецьких акцій, виставок, публікацій, музейних академій та студій.

Ключові слова: музей, народна культура, популяризація, навчальні заклади, сучасні проекти.

Abstract

In this article the processes of establishing of the educational potential in the sphere of popularization of the historical and cultural heritage of Yosafat Kobrynskyi National Museum of Folk Art of Hutsulshchyna and Pokuttya are considered. The conception of the new model of the scientific and educational activities of the museum as a complex educational and artistic center of Kolomyia is presented. To determine modern conceptual problems of the museum the attention is paid to the close cooperation with teachers-specialists in artistic culture and fine arts teachers. Scientific and educational activities are defined on the example of various conferences, art events, exhibitions, publications, museum academies and studies.

Key words: museum, popular culture, popularization, educational institutions, modern projects.

Чи можлива культура без національного коріння, без генетичної пам'яті, без набутої у віках духовної спадщини? Згадаймо: за всіх часів в Україні традиційна народна культура була національною, оскільки з політичних причин культура професійна обслуговувала фактично інші культурні середовища, зокрема, в новітню добу – російське, польське, австрійське,

французьке, англійське та інші. Спільна традиційна основа зберігала цілісність народу, його канонічні морально-естетичні засади, забезпечувала йому повноцінне існування і неперервний поступ. Упродовж ХХ ст. розвиток промисловості, зростання темпів урбанізації, примусова колективізація, голодомори, війни та репресії суттєво вплинули на традиційний життєвий устрій українців, у останні десятиліття в Україні, як і у світі загалом, виразно простежується зміна ставлення до народних культур і мистецтва.

В розвинених країнах світу культурний розвиток нації є основним пріоритетом державної політики. Впродовж багатьох років там виникають та успішно функціонують профільні культурні центри. З огляду на світову практику, вітчизняне “культурницьке будівництво” й “державницька турбота” залишилися далеко позаду. Жоден із основних пунктів міжнародних рекомендацій щодо збереження традиційної культури у країнах перехідного періоду Східної Європи й Азії чинною владою в Україні не виконується. За таких умов як ніколи раніше постає нагальна потреба напрацювання та запровадження якісно нових підходів до вивчення та стимулювання культурних процесів в Україні. Зокрема, у сфері музейної справи необхідними є переосмислення значення традиційної народної культури та вдосконалення шляхів її розвитку. Музеї України потребують удосконалення своїх “класичних” функцій зі збирання, збереження, дослідження та популяризації мистецтва. За сучасними вимогами музеї мають бути відкритими багатоцільовими осередками культури, науки, освіти та виховання відповідно до світової тенденції розвитку музейництва – відкритий музей у відкритому суспільстві. Так, одним із головних статутних завдань Міжнародної Ради Музеїв (ІКОМ України) є визначення поняття музею як інституту, покликаного посилювати власну роль у суспільстві, сприяти кращому вивченню культури різних народів і зміцненню взаєморозуміння між ними¹. Нова організаційно-функціональна форма закладу культури – музей-центр, постає не просто як сховище певних етнічних та загальнолюдських цінностей і мистецьких раритетів, а насамперед як своєрідна комплексна модель духовного життя роду, племені, громади, народності, нації, в якій зосереджено увесь комплекс світоглядних орієнтирів, основні складові та визначальні чинники їх традиційного буття. Реалізацію саме такої мети – впровадження в життя новітньої моделі комплексного центру культури, вперше в 1990 р. продемонстрував Музей народного мистецтва Гуцульщини (нині НМНМГП ім. Й. Кобринського) в Коломиї під час Першого Всесвітнього Собору духовної України.

Заклад був заснований у листопаді 1926 р. у приміщенні колишнього Народного дому (Інститут “Руський Народний Дім”), збудованого в 1896–1902 рр. на кошти прогресивної громадськості Коломиї та навколишніх сіл під керівництвом відомого в Галичині громадського діяча, просвітителя, священника Йосафата Миколайовича Кобринського (1818–1901). “Його заповітною мрією було побудувати такий Дім, де б могли розміститися всі українські товариства Коломиї, а головне, бурса для бідної української молоді, яка б виховувалась в народному дусі, мала змогу відвідувати промислові школи і здобувати певне ремесло. За задумом о. Й. Кобринського, тут же мали би міститися бібліотека та музей”, – згадував відомий коломийський видавець кін. ХІХ ст. Михайло Білоус².

Із 1902-го до 1920-тих рр. у приміщенні Народного дому містилися різні товариства: Рада Народного дому, “Рідна школа”, товариство “Родина”, музичне хорове товариство “Боян”, пожежно-гімнастичне і спортивне товариство “Сокіл”. Також тут у різні роки перебували й інші установи: учительський приватний семінар, українська жіноча гімназія, чотирикласна приватна школа ім. Княгині Ольги, “Видавнича спілка українського вчителства”, товариство “Сільський господар”, редакції газети “Поступ”, журналу “Прапор”, а з 1920 до 1935 р. – приватне помешкання д-ра Андрія Чайковського (три кімнати другого поверху). Передумовою заснування музею стали виставки: господарсько-промислова та етнографічна (Коломия, 1880). Вони сприяли розвитку народних художніх ремесел, започатковували теоретичну основу організації художньо-промислових шкіл на Покутті, зокрема, відомих шкіл у Галичині: Коломийської гончарної школи (1876–1914) та Школи деревного промислу в Коломиї (1894–1914). Експонати цих виставок – унікальні вироби народних майстрів, розкрили великі таланти простого народу Гуцульщини та Покуття. Власне, основу колекції нашого Музею склали твори, даровані народними умільцями, духовенством, селянами, передовою українською інтелігенцією. В історичному аспекті, становлення музею та формування його колекції відбувалося у період доволі непростих політичних протистоянь європейських держав кін. ХІХ ст. в Галичині.

Засновником і багаторічним директором музею був Володимир Васильович Кобринський (1873–1958), залізничник за фахом, палкий шанувальник та збирач творів народного мистецтва. У своєму виступі на відкритті експозиції Музею 1 січня 1935 р. він підкреслив: “Музей – се історія, що наглядно говорить про культурну вартість даного народу. Музей – се правдиве зеркало культури і мистецтва, се живий образ розвою і поривів та переживань народу”³.

Під назвою “Український народний музей ім. о. Йосафата Кобринського” з 1926 р. заклад працював на громадських засадах. У 1930-х рр. він став одним із перших обласних українських музеїв у Галичині, який дав поштовх до розвитку музейництва в усій Західній Україні. Після входження в 1939 р. західноукраїнських земель до складу УРСР Музей одержав статус державної установи та зазнав неодноразових перевірок радянських ідеологів. За постановою Ради народних комісарів УРСР за № 268 від 27.02.1945 р. заклад увійшов у систему Комітету у справах мистецтв при РНК УРСР і отримав назву “Державний музей народного мистецтва Гуцульщини”⁴. Після проведених в 1945–1948 рр. “чисток” фондів із них

1 Ткаченко Т. О. Міжнародна рада музеїв (ICOM) / [Електронний ресурс]: Кіровоградський обласний художній музей. – Режим доступу: <http://www.artmuzeum.kr.ua/diyalnist/82> (дата звернення: 13.11.2019). – Назва з екрана.

2 Білоус М. Йосафат Кобринський, його життя і діла. – Коломия, 1901. – С. 5–11.

3 Архів Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського. – Ф. 3. Володимир Кобринський. – Оп. 2. – Спр. 1. Рукопис статті В. Кобринського “Про музейництво загалом, про наших предків слов’ян в Карпатах та про пам’ятки про них”. – Арк. 2.

4 Архів Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського. – Ф. 2. – Оп. 6. Державний Музей Народного Мистецтва Гуцульщини в Коломиї. – Спр. 92. – Арк. 1.

конфіскували низку т. зв. “непрофільних” і “політично шкідливих експонатів”⁵.

Особливе значення для діяльності музею має його експозиція. В 1972–1974 рр. за проектами геніального майстра gobелену, народного художника України Михайла Біласа експозицію Коломийського музею докорінно перебудували і вона була визнана однією з кращих з-поміж музеїв України. Її лише дещо оновили з нагоди Х Всесвітнього фестивалю гуцулів (Коломия, 2000).

З 1992 р. Музей перейменували в Коломийський музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Йосафата Кобринського, до структури якого входять філіали: Музей писанкового розпису (1987), Косівський музей народного мистецтва та побуту Гуцульщини (1970) і Яремчанський музей етнографії та екології Карпатського краю (2007). Нині кількість відвідувачів наших музеїв сягнула понад 160 тис. осіб за рік. Серед них – багато іноземних туристів із понад 50 країн світу⁶.

Науково-освітній відділ Музею працює над розробкою науково-освітніх програм та проектів для різних категорій відвідувачів, зокрема, над популярною вже презентацією творчості відомих особистостей України. Наукові відділи, окрім основної сфери своєї діяльності, також постійно займаються популяризацією народного мистецтва регіону. Ця робота не обмежена приміщеннями означених музеїв, вона продовжується в наукових експедиціях, відрядженнях та виїздах із мистецькими акціями на теренах регіону.

За вагомий внесок у розвиток музейної справи, вивчення, збереження та популяризацію традиційного мистецтва Карпатського регіону, активну міжнародну та просвітницьку діяльність 20 жовтня 2009 р. Указом Президента України Віктора Ющенка № 837 / 2009 Коломийському музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського надано статус Національного.

Понад 90 років музей діє, як уже зазначалося, у приміщенні колишнього Народного дому, де всі згадані українські товариства, незважаючи на складну історичну ситуацію кін. XIX ст., провадили громадсько-патріотичну, просвітницьку, освітянську та виховну діяльність, зберігаючи духовні цінності українського народу. Життя в цьому великому будинку вирувало, велася активна робота, що базувалася на відродженні та збереженні місцевих народних традицій. Саме тому й нині наукові працівники Музею докладають усіх зусиль, аби поповнити надбання колишніх українських товариств, важливі для духовного та патріотичного розвитку підрастаючого покоління.

Аналізуючи науково-освітній напрямок діяльності Музею за часів радянської влади, хочеться згадати методику ознайомлення з народними промислами, а саме – організацію пересувних виставок творів допоміжного музейного фонду. Наукові працівники виїжджали з такими виставками на заводи, фабрики, у військові частини, сільські клуби, школи, колгоспи району та області, де знайомили людей із традиційною культурою їхніх предків, акцентуючи на здобутках Музею щодо її збереження та примноження. В цей період були видані: путівники Музеєм (Станіслав, 1962; Ужгород, 1975; Київ, 1978), альбом “Коломийський музей народного мистецтва Гуцульщини” (Київ, 1991) із серії “Скарби музеїв України”, каталоги творчості майстрів із різних видів народного мистецтва, буклети, листівки.

Під час широкомасштабного святкування Першого Всесвітнього Собору духовної України (1990) Коломия зустрічала гостей із усіх континентів світу. Проводилися майстер-класи з народними майстрами, під час яких усі охочі могли спробувати власні сили в тому чи тому виді традиційного ремесла. Музейні працівники були ініціаторами та організаторами виставки – ярмарки, майстер-класів та показу творів образотворчого мистецтва коломийських митців, відчувалося щире зацікавлення людей різного віку, особливо молоддю, такими акціями. Саме згаданий проект дав своєрідний поштовх до переосмислення деяких ціннісних орієнтирів у музейній роботі.

Проголошення України незалежною державою в 1991 р. кардинально змінило пріоритети. Один із них – об’єктивне висвітлення минулого нашого народу і країни, яка тисячоліттями видається ласим шматком для сусідніх і віддалених держав, потребувало глибшого пізнання української історії, мови, віри й культури. Згадані визначальні події в житті України ініціювали низку заходів для підтримки народних промислів, збирання пам’яток старовини та дослідження творчості народних майстрів. Активну діяльність у цьому напрямку розгорнула культурна еліта міста, музейні працівники та освітяни.

Для досягнення цієї мети – застосування новітніх методів упровадження науково-освітнього потенціалу, збереження та популяризації історико-культурної спадщини в Музеї була вироблена певна концепція. Вона передбачала створення своєрідної об’єднавчої, координаційної інституції митців, науковців та різних освітніх установ під гаслом “Музей та творчі контакти”.

Покращення матеріальних умов життя сприяє удосконаленню соціальному, культурному та моральному, а нові технічні досягнення передбачають розквіт культури, свободи та гармонії. Народне мистецтво в сучасних умовах прагне встигати за економічними, соціальними, культурними процесами глобалізації. Потужним засобом вирішення концептуальних проблем є тісна співпраця Музею з вихователями дошкільних установ, педагогами загальноосвітніх, середніх та вищих навчальних закладів. Наукові працівники постійно спілкуються із молоддю і здебільшого відчують себе не тільки науковцями, а й педагогами та психологами. Потрібно врахувати той факт, що радянська педагогіка загальної освіти розглядала мистецькі традиції як потужний фактор патріотичного й естетичного виховання дітей. Був напрацьований великий і цінний методичний досвід такого виховання. В основі згаданого досвіду лежала непорушна впевненість у безумовній правоті вчителя і підручника. Радянські педагоги були переконані, що учні обов’язково визнають цінність творів народного мистецтва, варто лише звернути на це їхню увагу. Адже світосприйняття народних мистців вважалося особливо близьким

5 Баран Р. Р., Каркадим К. Г. Віхи буття // Науковий вісник Національного музею історії України. Збірник наукових праць. – Випуск 4 / Відп. ред. Б. К. Патриляк. – Київ, 2019. – С. 585–593. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visnyk.nmiu.com.ua/index.php/nv/article/view/355/304>

6 Там само.

до дитячого світосприйняття. Але нині ця аргументація втрачає актуальність. Для сучасної дитини більш цікаві та зрозумілі створені японцями мультиплікаційний персонаж та герої американських коміксів, аніж звичні й неவிбагливі місцеві забавки. Швидкозмінні різноманітні побутові товари, нав'язливо розрекламовані електронними засобами масової інформації, агресивні й динамічні фільми та комп'ютерні ігри впливають на психологію цілих поколінь, орієнтуючи її на постійний пошук нових вражень. Значна внутрішня і зовнішня розкутість відрізняють сучасну молодь від покірної радянської. Вона більше не боїться піддавати сумніву слова вчителя. Потрібна дуже переконлива аргументація на користь мистецьких творів, аби привернути до них увагу дітей.

Існують і проблеми змістовного плану. Наприклад, раніше заглиблюватися в сутнісний аналіз традиційного народного мистецтва було небезпечно, адже довелося б розкривати дітям його духовні, сакральні основи, виявляти національні витоки тощо. Тепер ці заборонені сторінки нашої історії стали доступними. Тому для сучасного вчителя вже недостатньо загальних сентенцій щодо необхідності підвищення рівня самосвідомості українців та цінності народних традицій. Зрештою, що ж таке традиційність стосовно української культури і які саме ознаки можна вважати питомо українськими (гуцульськими чи покутськими) в контексті історії розвитку світової культури? Які критерії визначення художньої цінності творів народного мистецтва?

На цілу низку таких запитань педагоги мають отримати від наукових працівників Музею конкретні, теоретично обгрунтовані й чітко сформульовані відповіді, які ще треба знайти в спеціальній літературі й самостійно інтерпретувати. Потужним засобом реалізації музейної концепції освітнього потенціалу стало створення силами Музею серії науково-популярних фільмів про різні види народного мистецтва, життєвий та творчий шлях окремих майстрів, звичаї та традиції гуцулів та покутян, а також розробка музейного сайту (він визнаний як один із кращих музейних сайтів України), де можна знайти вичерпну інформацію про творчість майстрів, діяльність музею тощо. Слід наголосити на актуальності проведення різноманітних мистецьких акцій народних майстрів, під час яких відбувається залучення молоді до практичних занять із різних видів ремесел. Такі пізнавальні народознавчі уроки з гончарства, художньої обробки дерева, виробів із бісеру, аплікації, ткацтва, писанкарства, вишивки музейні працівники проводять не тільки у стінах музею, а й у навчальних закладах. Звернемо увагу на вироби із глини, бісеру та ткацтво. Вітчизняна педагогіка завжди використовувала ліплення з глини, перебирання бісеру та ниток для ткацтва як засіб розумового та сенсорно-моторного розвитку дітей із найменшого віку. Такі емоційно насичені заняття естетично виховують учнів. Майже всі уроки народознавства супроводжуються не тільки практичними заняттями, а й мультимедійними презентаціями.

Наукові працівники Музею найчастіше співпрацюють із освітянами Коломийщини, зокрема з педагогами виховної роботи та викладачами образотворчого мистецтва, удосконалюючи навчальні програми для проведення музейних академій. До участі в них запрошуються найталановитіші учні та студенти різних закладів. Науковці підштовхують молодь до вибору гострих актуальних тем, пов'язаних із історичними подіями та сьогоденням. За останні роки були проведені музейні академії на такі теми: "Лялька-іграшка. Лялька – символ матері та охорони всього навколишнього" (2009); "Тіні забутих предків" (2009), захід до 85-річчя від дня народження видатного кінорежисера С. Параджанова та 45-річчя із часу виходу на екрани культового фільму "Тіні забутих предків"; "Неперевершений" (2010), захід до 190-річчя від дня народження класика гуцульської кераміки О. Бахматюка; "Коломия – центр гончарства" (2011); "Іоанн Георг Пінзель – український Мікеланджело" (2012); "Класик гуцульської різьби – Юрко Шкрібляк" (2013); "До 90-річчя з часу заснування мистецької школи О. Новаківського" (2013); "Шевченко-художник" (щорічний захід); "Художники Коломийщини" (2013); "Бережімо ремесла свого краю" (2014) та "Стеком і шаблею" (2014), захід до 200-річчя від дня народження Т. Шевченка і про відомого скульптора М. Гаврилка. Тривалість цих музейних академій – не менше двох академічних годин. Після висвітлення матеріалу між учасниками відбувається його обговорення та дискусії.

Привабливість означених проектів підтверджують реальні акції, якими вдалося зацікавити молодь та творчу інтелігенцію і задовольнити більшість небайдужої публіки. Слід визнати, що при розгляді тем ми керувалися не випадковими новомодними зацікавленнями, а обирали матеріал за змістом, вагомістю, позитивною виразністю. Наша мета достатньо прозора: виховати покоління молоді, пробуджуючи в них зацікавленість українською культурою. Найпопулярнішими є розповіді та практичні заняття про творчість певних митців: родини коломийських гончарів Кахнікевичів-Никорак, сім'ї місцевих художників-модельєрів Оксани та Ярослава Сахро, відомої вишивальниці, члена Національної спілки художників України (НСХУ), заслуженої майстрині народної творчості України Євгенії Генік, заслуженої художниці України Ганни Вінтоняк та багатьох інших.

Музейна академія зазвичай не є одноразовою акцією. Зокрема, проект "Пінзель – український Мікеланджело" (2012) проводився поетапно упродовж двох місяців: перший етап – виїзд у с. Корнич Коломийського р-ну, ознайомлення школярів міста з виготовленням іконостасів та сакральних скульптур і з техніками різьблення на дереві (майстерня І. Бирчака); другий етап – виїзд до смт Гвіздця Коломийського р-ну та м. Городенку, де в костелах XVIII ст. зберігаються скульптури та фрагменти різьби авторства І. Пінзеля, презентація ілюстрованого матеріалу про творчість художника (Городенківська ЗОШ I–III ступеня) та зустріч із отцем-настоятелем церкви Непорочного Зачаття Діви Марії Ігорем Ковбасюком; третій етап – комплексні практичні заняття-семінари для учнів шкіл м. Коломиї (ЗОШ № 8 I–III ступеня) із глиняного ліплення архітектурної деталі – капітелі роботи І. Пінзеля (майстер-клас проводив художник, викладач образотворчого мистецтва О. Токарюк); четвертий етап – доповіді про мистецтво І. Пінзеля (Р. Баран, К. Каркадим), на цьому занятті були також присутні учні та викладачі шкіл Гвіздця та Городенки.

Ще один проект з теми "Бережімо ремесла свого краю" (2014) демонструє різні тематичні блоки, пов'язані спільним змістом, а саме: давні ремесла, що розвиваються в сучасному місті Коломиї. Втілення цього проекту відбувалося в Коломийському індустріально-педагогічному технікумі. Проект складався з кількох етапів: перший етап – демонстрація фільму "Традиції коломийського гончарства" (О. Пономаренко, Р. Баран); другий етап – ознайомлення студентів із родиною

відомих коломийських гончарів Надією Кахнікевич та її сином Сергієм Никоровичем; третій етап – проведення майстер-класу (точіння на гончарному станку, ліплення); четвертий етап – ознайомлення із традицією коломийської вишивки на прикладі творів М. Сабаша та Є. Генік (Л. Мехно); п'ятий етап – майстер-клас із бісероплетіння (Л. Мехно); шостий етап – огляд виставки творів майстрів – учасників проекту; сьомий етап – виступи протягом проекту студентів на задану тему (Р. Боднарук, Г. Дем'янюк). Одночасно відбувалася фото- та відеофіксація (І. Олійник, Н. Олійник).

Надзвичайно цікавим є проект “Гуцульська кахельна піч як артефакт культури”, започаткований у межах Міжнародного фестивалю кераміки ремесел і фольклору “Мальований дзбанок”, який відбувався 24–25 серпня 2019 року в м. Косові Івано-Франківської обл. Під час конференції була виголошена доповідь на тему “Коломийська гончарна школа в контексті будівельно-оздобувальної кераміки” (Р. Баран) із відповідною презентацією (Н. Олійник, І. Олійник). Проект у нашому Музеї заплановано продовжити спільно із викладачами та студентами Косівського інституту декоративно-прикладного мистецтва Львівської національної академії мистецтв наприкінці жовтня 2019 р.

Сприяли проведенню уроків народознавства та музейних академій: директор Коломийського педагогічного коледжу Ковтун В. І. та завідувач образотворчого мистецтва Білоус М. М.; заступник директора з наукової роботи Косівського інституту декоративно-прикладного мистецтва Львівської національної академії мистецтв (ЛНАМ) Гринюк М. М. та викладач Косівського училища Боєчко Л. С.; великі ентузіасти згаданих акцій, вчителі та організатори коломийського клубу “Красзнавець” на базі ЗОШ № 8 І–ІІІ ступеню Чернокожа Н. В. та Рогожинська О. Р., ЗОШ № 1 І–ІІІ ступеню Токарюк О. Д.; викладач Городенківської середньої школи Савчак Н. М.; директор Гвіздецької школи мистецтв Довганюк І. М.; викладач Коломийського індустріально-педагогічного технікуму Луканюк Г. І.; педагог виховної роботи Сопівської ЗОШ І–ІІІ ст. Сав'юк О. І.

Наприкінці 2013 р. Івано-Франківською авторською творчою майстернею вчителів народного мистецтва та художньої культури було запропоновано науковим працівникам нашого Музею взяти участь у проекті зі створення додатку до навчально-методичного посібника Людмили Масол “Художня культура рідного краю. Івано-Франківщина”. Координаторами цього проекту були вчителі художньої культури й музичного мистецтва Н. Ковальова та О. Малендевич.

Неодноразово на базі Музею відбувалися міські та районні семінари з англійської та німецької мов для студентів Коломийського педагогічного коледжу та спеціалізованих шкіл. Наші співробітники не тільки надавали кваліфіковані консультації учасникам для проведення екскурсій нашим Музеєм та Музеєм писанкового розпису, а й були безпосередніми їх учасниками.

В закладі організовуються не тільки уроки із традиційних видів народного мистецтва, а й відбуваються великі акції із сучасного мистецтва, які проводять професійні художники. У 2014 р. започатковано актуальний проект, який проходив під гаслом “Молодіжний Арт-Міке”, де репрезентували творчі концепти як поєднання різних видів мистецтва – образотворче та прикладне мистецтво, поезія, музика. Схвальні відгуки в жителів та гостей міста викликало дійство “Ніч у Музеї” присвячене Міжнародному дню музеїв (таке дійство НМНМГП почав проводити із 2013 р.).

В Музеї відбуваються міжнародні, всеукраїнські, регіональні конференції, запрошення на які отримують науковці з України та інших держав. Результатом проведених конференцій є видання наукових зошитів із темами конференцій. Розвивається видавнича діяльність музею – надруковано нові альбоми: “Коломийський альбом народного мистецтва Гуцульщини і Покуття” (2005); “Коломийський національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття” (2011); буклети з видів мистецтва “Національний музей народного мистецтва та Покуття імені Й. М. Кобринського” (дерево, кераміка, шкіра, метал, одяг, тканина; 2009); матеріали науково-теоретичної конференції з питань дослідження історико-етнографічного регіону Покуття “Історико-етнографічне та мистецьке життя Покуття: Минуле і сьогодення” (2013); матеріали Всеукраїнської наукової конференції “Історичні постаті греко-католицької церкви та їх роль у культурно-просвітницькому й національному відродженні” (2013); путівники та альбоми Музею писанкового розпису (1989, 2000, 2012, 2013); колекція листівок до 200-річчя від дня народження Т. Шевченка. Видано великий фотоальбом “Скарби” (2015). Надзвичайно цікавим був спільний проект Французького культурного центру та НМНМГП у виданні книги “Гуцульська вишивка” з колекції закладу (2010).

Вже традиційним став започаткований Музеєм писанкового розпису щорічний міжнародний фестиваль “Писанка” (2000). У закладі діє популярний гурток писанкарства, де заняття для школярів міста та району проводять відомі писанкарки та музейні працівники.

Кількість організованих музеєм виставок упродовж 1990–2013 рр. збільшилася втричі проти радянського періоду. В концепції виставок органічно вплітаються сміливі креативні ідеї музейників із уже чітко усталеними канонами побудови експозицій. Схвальні відгуки про них Музей отримав не тільки від туристів із багатьох регіонів України, а й із-за кордону, зокрема: “Художники Коломиї” – захід до 750-річчя м. Коломиї (1991), “Вишита ікона” о. Блажейовського (Італія, 1992); міжнародний фестиваль “Коломийка” (1993); “Шевченкіана” – захід до 180-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка (1994); “Церковне мистецтво XVI–XIX ст.” – захід до 130-річчя від дня народження митрополита Андрея Шептицького та 400-річчя Берестейської Унії (1995); “Голгофа” – захід пам'яті Голодомору 1932–1933 рр. та “Українська еміграція в США” (1996); “Творчість О. Заливахи – лауреата Шевченківської премії” (1997); “Ой радуйся, земле...” – захід до Різдва Христового (1998), “Важливе братерство” – спільний українсько-польський проект та “Вражаючи церкви України”; “Іконостаси та світські портрети” – захід до 200-річчя Різдва Христового (1999); “Тіні забутих предків” – захід до Х Всесвітнього фестивалю гуцулів (2000); “Духовність у мистецтві” – дослідження Інституту архітектури та урбаністики (м. Лодзь, Польща, 2001); Міжнародний з'їзд писанкарів (США, Німеччина, Франція, Румунія, Нідерланди, Україна, Росія та ін., 2002); “Дні культури Опольського воєводства” – захід в межах святкування року Польщі в Україні (2004); “Забуті імена національного малярства” (спільний проект НМНМГП та Вюрцбурзького університету, Німеччина, 2004); Міжнародний семінар-виставка “Відображення локальної традиції культур у Східній Європі” (при підтримці посольства

США в Україні, 2005); виставка сакрального мистецтва “Про вічне” – з колекції єпископа М. Сімкайла (2006); Міжнародний мистецький проєкт “Карпатський хребет” (2007); “На високій полонині” – українсько-польський проєкт до 120-тої річниці від дня народження польського письменника та громадського діяча С. Вінченца (2008); “Родинне ремесло” – виставка до 190-ліття Ю. Шкрібляка (2012); “Відмінні одягом. Гуцульщина – традиції і сучасність” (Лодзь, Польща, 2012); “Во ім’я Отця” – виставка сучасного сакрального мистецтва (2013). Складовою частиною всіх мистецьких проєктів, академій було опрацювання та видання буклетів, запрошень, листівок, банерів, афіш, своєрідних рекламних публікацій у пресі та на місцевому телебаченні. Ці акції задокументовані у фото- та відеоматеріалах.

Національний музей та його філіали відвідують науковці й дослідники мистецтва, художники, народні майстри, учні та студенти художніх шкіл, мистецьких вузів, співробітники музеїв і шанувальники мистецтва з усіх куточків світу.

Такими є роки напруженого й цікавого життя нашого Музею. Наполеглива праця, творчий неспокій, постійні пошуки нових форм та методів у навчанні та вихованні молоді допомагають нам стати справжніми майстрами просвітницької справи. Глибока ерудиція, досконале знання предмета, вміння організації праці учнів та студентів під час проведення академій та уроків народознавства, забезпечення їх ґрунтовними знаннями – це те, що характеризує нині музейників як викладачів та організаторів проєктів.

Маємо надію, що молодь буде відкрита до нових ідей, цінностей, що існують і поза межами музею, навчатиметься і щиро цінуватиме культурну спадщину своєї країни.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Архів Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського. – Ф. 3. Володимир Кобринський. – Оп. 2. – Спр. 1. Рукопис статті В. Кобринського “Про музейництво загально, про наших предків слов’ян в Карпатах та про пам’ятки про них”. – на 6 арк.

2. Архів Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського. – Ф. 2. – Оп. 6. Державний Музей Народного Мистецтва Гуцульщини в Коломій. – Спр. 92. – Арк. 1.

3. Баран Р. Р., Каркадим К. Г. Віхи буття // Науковий вісник Національного музею історії України. Збірник наукових праць. – Випуск 4 / Відп. ред. Б. К. Патріляк. – Київ, 2019. – С. 585–593 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visnyk.nmiu.com.ua/index.php/nv/article/view/355/304> (дата звернення: 13.11.2019). – Назва з екрана.

4. Білоус М. Йосафат Кобринський, його життя і діла. – Коломия, 1901. – С. 5–11.

5. Ткаченко Т. О. Міжнародна рада музеїв (ІКОМ) / [Електронний ресурс]: Кіровоградський обласний краєзнавчий музей. – Режим доступу: <http://www.artmuzeum.kr.ua/diyalnist/82> (дата звернення: 13.11.2019). – Назва з екрана.

REFERENCES

1. Arkhiv Natsionalnoho muzeiu narodnoho mystetstva Hutsulshchyny ta Pokuttia im. Y. Kobrynskoho. – F. 3. Volodymyr Kobrynskyi. – Op. 2. – Spr. 1. Rukopys statyti V. Kobrynskoho “Pro muzeinytstvo zahalno, pro nashykh predkiv slovia v Karpatakh ta pro pamiatky pro nykh”. – na 6 ark.

2. Arkhiv Natsionalnoho muzeiu narodnoho mystetstva Hutsulshchyny ta Pokuttia im. Y. Kobrynskoho. – F. 2. – Op. 6. Derzhavnyi Muzei Narodnoho Mystetstva Hutsulshchyny v Kolomyi. – Spr. 92. – Ark. 1.

3. Baran R. R., Karkadym K. H. Vikhy buttya // Naukovyi visnyk Natsionalnoho muzeyu istorii Ukrainy. Zbirnyk naukovykh prats. – Vypusk 4 / Vidp. red. B. K. Patrylyak. – Kyiv, 2019. – S. 585–593 / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://visnyk.nmiu.com.ua/index.php/nv/article/view/355/304> (data zvernennia: 13.11.2019). – Nazva z ekrana.

4. Bilous M. Yosafat Kobrynskyi yoho zhyttia i dila. – Kolomyia, 1901. – S. 5–11.

5. Tkachenko T. O. Mizhnarodna rada muzeiv (IKOM) / [Elektronnyi resurs]: Kirovohradskyi oblasnyi kraieznachnyi muzei. – Rezhym dostupu: <http://www.artmuzeum.kr.ua/diyalnist/82> (data zvernennia: 13.11.2019). – Nazva z ekrana.

Список скорочень

НМНМГП ім. Й. Кобринського – Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Йосафата Кобринського.

ЛНАМ – Львівська національна академія мистецтв.

НСХУ – Національна спілка художників України.

НС МНМУ – Національна спілка майстрів народного мистецтва України.